

УКРАЇНСЬКІ ТА ЗАКОРДОННІ БІОХІМІКИ З'ЇХАЛИСЯ ДО ТНМУ НА КОНГРЕС

ТНМУ став місцем проведення XII Українського біохімічного конгресу. Відбувся він 30 вересня–4 жовтня й був присвячений 165-й річниці від дня народження видатного науковця з Тернопілля Івана Горбачевського.

Український біохімічний конгрес – це визначна подія для біохіміків, молекулярних і клітинних біологів, біофізиків, медиків і фахівців суміжних спеціальностей, які працюють і цікавляться найновішими досягненнями та перспективами розвитку сучасної біологічної науки, експериментальної медицини, біотехнології, фармакології тощо.

Академік Національної ака-

(Зліва направо): **Михайло КОРДА, ректор ТНМУ, професор, Сергій КОМИСАРЕНКО, академік НАН України та НАМН України, директор Інституту біохімії імені О. Палладіна, президент Українського біохімічного товариства**

біохімія – центральна наука серед них. Раніше біологічні науки спостерігали за біологічними явищами та за суб'єктами біології. Потім ми почали вивчати механізми реалізації біологічних явищ. Тепер ми учасники регуляції біологічних процесів та можливості їх перетворення», – зазначив під час свого вітального слова Сергій Комісаренко.

Він висловив подяку адміністрації ТНМУ за те, що всіляко посприяли у проведенні цього вагомого наукового форуму.

«Намагаємося скликати наші конгреси не лише в столиці, але й в інших містах країни. Прагнемо, щоб такий масштабний захід відбувався в обласних центрах. Вже конгрес приймали у Чернівцях, Харкові, Донецьку, Одесі, зараз – у Тернополі. Адже тут є національний медичний університет, який носить ім'я видатного біохіміка Івана Горбачевського. Вважаю, що проведення XII Українського біохімічного конгресу у стінах вашого університету є цікавим і для викладачів, і для студентів, а також для туєтешніх лікарів.

Університет носить ім'я Івана Горбачевського. В Україні, на жаль, про нього мало знають. Це – чудова й унікальна людина, видатний учений та організатор охорони здоров'я. Народився в селі Зарубинці неподалік Тернополя. Він чудово володів німецькою, англійською мовами, але друкувався й українською. Став-

ши біохіміком, зробив кілька дуже важливих робіт – уперше синтезував сечову кислоту, першим передбачив, що протеїни складаються з амінокислот. Нині відомо, що Іван Горбачевський був одним з номінантів на Нобелівську премію 1911 року. Тому й вирішили конгрес біохіміків організувати саме в Тернополі», – додав Сергій Комісаренко.

Він також зачитав вітання від президента НАН України, академіка Бориса Патона.

Голова Тернопільської обласної ради Віктор Овчарук зазначив: «Ми розуміємо, що, з одного боку, це велика честь для всіх нас, а з іншого – визнання досягнень тернопільських науковців. Не менш значимо для нас і те, що форум присвячений 165-й річниці від дня народження нашого землянина Івана Горбачевського – видатного біохіміка, гігієніста та епідеміолога, тер-

мінографа, громадсько-політичного, освітнього діяча. Це також визнання внеску цієї багатогранної особистості у світову науку. Від імені Тернопільської обласної ради вітаю всіх з початком цієї визначної події в царині науки».

Заступник голови Тернопільської обласної державної адміністрації Юрій Юрик наголосив на тому, що Тернопільщина радо приймає кращих науковців-біохіміків. На його думку, це вже історична подія, адже в одній залі зібралися люди, які впродовж багатьох років формували й формуватимуть українську біохімічну науку. Це також важливо й з того погляду, що біохімія це не лише теоретична, а й практична галузь, яка вдосконалює наше життя. Він висловив

відвідати архітектурні та культурні перлини нашого краю.

Начальник управління охорони здоров'я ТОДА Володимир Богайчук також привітав усіх присутніх в залі й побажав плідної роботи, цікавих обговорень.

Державний експерт директорату науки, головного управління науково-технічного розвитку МОН України Оксана Крукевич подякувала за запрошення взяти участь у XII Українському біохімічному конгресі. Вона наголосила, що головним пріоритетом для Міністерства освіти та науки України є розвиток української науки в нашій державі.

Відеозвернення для всіх учасників прозвучало від Нобелівського лауреата (2004 року) Ааро-

Станіслав ШТИПЕК, професор першого медичного факультету Карлового університету в Празі, Чехія

демії наук України та Національної академії медичних наук України, директор Інституту біохімії імені О. Палладіна, президент Українського біохімічного товариства Сергій Комісаренко спільно з ректором ТНМУ, професором Михайлом Кордою 30 вересня в актовій залі медичного університету відкрили XII Український біохімічний конгрес.

«Радий вітати всіх на сьогоднішньому конгресі, бо всі ми є свідками фантастичного прогресу розвитку наук про життя, й

Юрій ЮРИК, заступник голови облдержадміністрації

сподівання, що учасники конгресу матимуть можливість

Віктор ОВЧАРУК, голова обласної ради

на Чехановера (Ізраїль). Він разом з Аврамом Гершком та Ірвіном Роузом відкрили роль убіквітину-залежного протеолізу.

Ректор ТНМУ, професор Михайло Корда висловив подяку біохімічному товариству, Інституту біохімії за те, що цей конгрес вирішили зорганізувати саме в Тернополі на базі медичного університету. Він звернув увагу на те, що Івана Горбачевського багато країн в Європі вважають своїм ученим, але він був українським науковцем і патріотом України, який прославив нашу країну та її науку у усьому світі.

(Продовження на стор. 2)

ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я В СОЦІАЛЬНОМУ ТА ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

25-26 вересня у ТНМУ відбувся перший міжнародний українсько-німецький симпозіум з громадського здоров'я «Громадське здоров'я в соціальному та освітньому просторі – виклики сьогодення й перспективи розвитку». Захід організували та провели спільно з Акконським гуманітарним університетом Берліна за підтримки Федерального міністерства охорони здоров'я Німеччини.

Відкриття симпозіуму розпочалося з вітальних промов ректо-

Михайло РЯБІНЧУК, начальник відділу координації освітніх програм ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України»

ра ТНМУ імені І.Я. Горбачевського, професора Михайла Корди та професора Акконського гуманітарного університету Берліна Тімо Ульріхса.

Професор Тімо Ульріхс вручив ректору Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського, професорові Михайлові Корді від імені німецької делегації цінні

Михайло КОРДА, ректор ТНМУ, професор

подарунки – книги з громадського здоров'я.

Генеральний директор ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України» Володимир Курпіта дистанційно через Skype привітав учасників симпозіуму та виступив з доповіддю на актуальну тему «Система громадського здоров'я в Україні: поточний стан і перспективи розвитку».

Професор Тімо Ульріхс на пленарному засіданні симпозіуму мав доповідь «Overall perspectives and future ways of collaboration, especially between

TNMU and AKKON university», начальник відділу координації освітніх програм ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України» Михайло Рябінчук торкнувся теми розбудови кадрових ресурсів для системи громадського здоров'я в Україні. Виступив також координатор проекту Інституту досліджень і міжнародної співпраці Габі Фельдман, представник німецької делегації Аріна Левчаєва (Акконський гуманітарний університет Берліна).

Дуже цікавими та актуальними були доповіді завідувачів і професорів профільних кафедр громадського здоров'я ЗВО України, зокрема Київського національного медичного університету імені О.О. Богомольця, Ужгородського національного університету, Сумського державного університету, Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова, Національного університету «Києво-Могилянська академія», Національного університету «Острозька академія», Буковинського державного медичного університету та інших.

Декан Ужгородського національного університету Іван Миронюк розповів про модель підготовки магістрів громадського здоров'я на прикладі свого вишу.

Тімо УЛЬРІХС, професор Акконського гуманітарного університету Берліна (Німеччина)

Про пріоритети освітньої діяльності у сфері громадського здо-

Володимир КУРПІТА, генеральний директор ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України», дистанційно через Skype привітав учасників симпозіуму

ров'я доповіла завідувачка профільної кафедри, професорка Національного медичного університету імені О.О. Богомольця Тетяна Грузєва.

У пленарному засіданні симпозіуму також взяли участь: завідувачка кафедри Школи охорони здоров'я Національного універ-

ситету «Києво-Могилянська академія» Тетяна Юрочко, професор Сумського державного університету Владислав Сміянов і завідувач кафедри Національного університету «Острозька академія» Ігор Гушук.

Подальші обговорення проблем громадського здоров'я відбувалися на секційних засіданнях. Більшість доповідей викликали жваві дискусії та обговорення сучасних викликів і перспектив розвитку галузі громадського здоров'я, проблем кадрового забезпечення та підготовки фахівців громадського здоров'я, міждисциплінарної й міжсекторальної співпраці у галузі громадського здоров'я.

Загалом у першому міжнародному українсько-німецькому симпозіумі з громадського здоров'я очну та дистанційну участь взяли понад 100 учасників, серед яких професори, викладачі та студенти, організатори й фахівці сфери громадського здоров'я України та інших країн, зокрема, Німеччини, Польщі та Канади, що сприятиме створенню наукового під-

грунта для формування стратегічних рішень у галузі громадського здоров'я та розвитку освітньої діяльності щодо підготовки фахівців громадського здоров'я в Україні.

Пресслужба ТНМУ

Микола ВАСИЛЕЧКО (фото)

УКРАЇНСЬКІ ТА ЗАКОРДОННІ БІОХІМІКИ З'ЇХАЛИСЯ ДО ТНМУ НА КОНГРЕС

(Закінчення. Поч. на стор. 1) Михайло Михайлович побажав учасникам форуму плідної роботи та приємного проведення часу на Тернополі.

Цього дня присутні мали змогу почути ґрунтовні лекції Сергія Комісаренка «Досягнення наук про життя – основа сучасної та майбутньої медицини», Михайла Корди «Іван Горбачевський – видатний вчений, громадсько-політичний і державний діяч», Станіслава Штіпека «Професор Горбачевський –

засновник чеської медичної хімії».

До виступів на конгресі з пленарними лекціями та повідомленнями були запрошені найвідоміші закордонні й українські вчені. Загалом взяли участь найкращі вчені України у відповідних розділах наук про життя та медицину, а також колеги із США, Німеччини, КНР, Швеції, Фінляндії, Італії, Польщі, Хорватії, Угорщини, Грузії, Туреччини та інших країн. Конгрес має історичну назву «біохімічний»,

але носить міждисциплінарний характер та охоплює значно ширше коло «Lifesciences», включно з молекулярною, системною й клітинною біологією, біофізикою, геномікою, імунологією, ендокринологією, онкологією тощо.

За ініціативи FEBS у рамках конгресу відбувся освітній семінар для вчених у галузі природничих наук та експериментальної медицини – «Techniques And Efficient Road maps: New Options For Practicals And Innovative Learning» за участі

провідних європейських лекторів – фахівців з освіти. Під час заходу висвітлено такі теми, як підготовка дисертацій, написання на-

укових статей та грантів, дистанційне навчання тощо.

Яніна ЧАЙКІВСЬКА

Редактор **Г. ШОТ**
Творчий колектив: **Л. ЛУКАЩУК, Л. ХМІЛЯР, М. ВАСИЛЕЧКО**
Комп'ютерний набір і верстка: **Р. ГУМЕНЮК**

Адреса редакції: 46001, м. Тернопіль, майдан Волі, 1, тел. 52-80-09; 43-49-56 E-mail hazeta.univer@gmail.com

Засновник: Тернопільський національний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України Індекс 23292

Видавець: Тернопільський національний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України

За точність викладених фактів відповідає автор. Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.

Реєстраційне свідоцтво ТР № 493-93ПР від 24.11.2010, видане головним управлінням юстиції у Тернопільській області

Газета виходить двічі на місяць українською мовою. Обсяг – 3,33 друк. арк. Наклад – 1000 прим. Замовлення № 168

Газету набрано, зверстано, віддруковано у Тернопільському національному медичному університеті імені І.Я. Горбачевського МОЗ України. 46001, м. Тернопіль, майдан Волі, 1.

ВІДКРИЛИ ЦЕНТР МЕДИКО-СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ В ІЛAVЧЕ НА ТЕРЕБОВЛЯНЩИНІ

4 жовтня у с. Ілавче Теробовлянського району за сприяння та підтримки німецької благодійної організації з м. Білефельд відкрили центр медико-соціальної реабілітації.

З привітанням на відкритті центру виступили голова обласної ради В.В. Овчарук, голова Теробовлянської районної ради І.М. Смільський, проректор з науково-

педагогічної та лікувальної роботи Тернопільського національного

медичного університету імені І.Я. Горбачевського, професор С.Й.

Запорожан, голова благодійного фонду з м. Білефельд (Німеччина) Пітер Рeger, начальник управління охорони здоров'я облдержадміністрації В.Г. Богайчук.

Центр медико-соціальної реабілітації оснащений спеціальним реабілітаційним обладнанням для активної та пасивної реабілітації, діаг-

ностичним обладнанням, завдяки старанням працівників благодійного фонду.

Свято прикрасив концерт у виконанні гостей із м. Білефельд (Німеччина) та учнів місцевої загальноосвітньої школи.

Укладена угода між центром та ТНМУ сприятиме наданню висококваліфікованої допомоги мешканцям району викладачами та студентами медичного факультету за спеціальністю «Фізичне здоров'я». Студенти матимуть можливість проходити практику в умовах центру медико-соціальної реабілітації.

Наталія ПИЛИПКО,
інспектор лікувального відділу ТНМУ

СТУДЕНТИ ЗУСТРІЛИСЯ З УЧАСНИКОМ БОЙОВИХ ДІЙ

Студенти медичного факультету ТНМУ разом з викладачами кафедри фізіології з основами біоетики та біобезпеки взяли участь у тематичній зустрічі, присвяченій Дню захисника України. Завідувач кафедри, професор С.Н. Вадзюк представив ветерана АТО, «Народного Героя України» Михайла Мороза.

Зараз Михайло Володимирович є головою профспілки ветеранів бойових дій. Родом з міста Підгайці, 1972 року народження. Досвід здобув під час навчання в Рязанському військово-десантному училищі. Розвідувально-диверсійний досвід пригодився від початку війни на сході України.

У зоні бойових дій перебував переважно у першій лінії оборо-

го року обійшлося Михайлові Володимировичу ампутацією ноги,

ни. Саме в АТО він отримав три поранення — в місті Щастя, смт. Станиця-Луганська та Авдіївці. Після перших двох поранень повертався на фронт. Останнє 2017-

яку провів на полі бою самостійно, після чого він був комісований.

Під час виступу пан Михайло розповів про Майдан, українських героїв та зізнався, чому на пере-

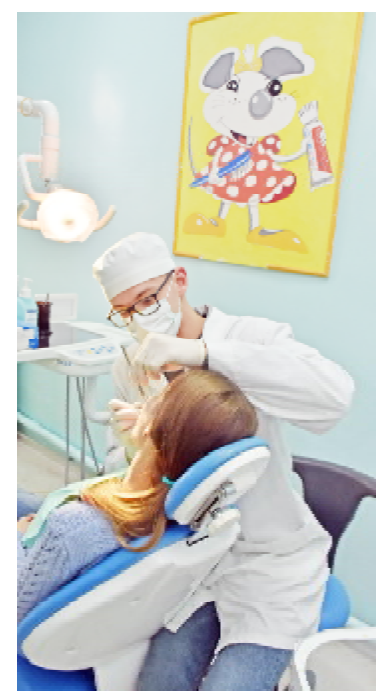
довій воювати легше, ніж перебувати в «мирному» краї. Багато сил приділяє роботі з молоддю, щоб з командою однодумців тепер уже на мирній території збільшувати кількість свідомих людей та відстоювати демократичні цінності. Із сильною командою патріотів Тернопільщини шукатиме підсилення й на

Підгаєччині. Сподіваються, що до них приєднаються люди, які також прагнуть, врешті-решт, щось змінити на краще. Щиро вірить, що завдяки таким синам свого народу позитивні зрушення в Україні все ж відбудуться.

Виступ супроводжувався цікавою презентацією. Студенти із захопленням слухали важливу інформацію та висловили слова щирої вдячності ветеранові АТО.

Оксана РАТИНСЬКА,
доцентка кафедри фізіології з основами біоетики та біобезпеки

ОБ'ЄКТИВ

Максим ОНИЩУК, студент стоматологічного факультету, набуває практичних навичок

Фото Миколи ВАСИЛЕЧКА

ЯКИМ МАЄ БУТИ СПРАВЖНІЙ ЛІКАР-СТОМАТОЛОГ?

Життя та здоров'я людини — найголовніші цінності. Професія лікаря-стоматолога ґрунтується на багатьох критеріях. Особистість майбутнього лікаря — це результат праці педагогів школи, професійної підготовки у медичному виші. Важливим фундаментом залишається виховання у родині загальнолюдських цінностей: добросовісності, чесності, дбайливості, вимогливості до себе, комунікабельності, наполегливості, відповідальності, акуратності, безкорисливості, порядності, тактовності.

Культура співпраці лікаря базується на взаємодії пацієнта та лікаря, емпатії, доброзичливості, терпеливості, взаємодовірі, етичній поведінці й гуманному ставленні.

Важливим завданням для лікаря є професійне та фахове виконання роботи: діагностування, надання консультацій, проведення операцій та інших видів стоматологічних робіт. Професіонал повинен мати розуміння того, що він зобов'язаний врятувати життя людини у будь-якому випадку. Незважаючи на виникнення певних труднощів

та незручностей, лікар має бути організованим, вміти вийти з будь-якої конфліктної ситуації незалежно від психоемоційного стану пацієнта.

Лікар-стоматолог зобов'язаний приділити пацієнтові час та увагу для встановлення правильного діагнозу, надати допомогу, призначити лікування, поради й порекомендувати хворому найефективніші методи лікування.

Лікар цілковито відповідає за власні рішення та дії щодо життя й здоров'я пацієнтів чи хворих. Він зобов'язаний постійно підвищувати свій професійний рівень знань, використовувати сучасні методи та схеми лікування й найбільш ефективні медичні препарати, при цьому не втрачаючи професійної незалежності та особистої гідності. Лікар повинен вміти визнавати власні помилки та пам'ятати, що його репутація й імідж залежить від задоволення й вдячних пацієнтів.

Професійна діяльність майбутніх лікарів-стоматологів вимагає високого рівня освіченості, професіоналізму та культури. Перед вищим навчальним закладом постає відповідальне завдан-

ня — забезпечити високу професійну підготовку стоматологів. Навчання майбутніх стоматологів має базуватися на позитивному налаштуванні, доброзичливому ставленні та тактовних рішеннях.

У майбутнього лікаря-стоматолога слід викристалізувати професіоналізм фахівця, який залежить від його комунікативності, спілкування, впливу на поведінку пацієнтів, перебігу та результатів лікування. Повинен існувати тісний контакт і довіра лікарю при зібранні анамнезу. Лікар повинен співчувати, мати бажання допомогти кожній людині, полегшити її страждання, зуміти розпізнати індивідуальність, емоційність, особливі звички, бо кожна людина є важливою.

Занепокоєння станом свого здоров'я, очікування результатів діагностики значно впливають на емоційний стан пацієнта, роблять його вразливим, загострюють сприйняття. Загальновідомо, що від спілкування лікарів значною мірою залежить успіх лікування. Важливо, щоб у мовленні лікаря була відчутна впевненість в ефективності запропонованого методу лікування, що значною мірою впливатиме на швидкість оду-

вання, адже коли і лікарі, і пацієнти вірять у те, що обраний метод є ефективним, одужання настає швидше.

Під час розмови пацієнта чи хворого слово лікаря — це свідчення його професіоналізму, освіченості, загальної культури, милосердя, чуйності. В процесі професійної комунікативної діяльності лікар виконує діагностичну, лікувальну та психологічну функції.

Поведінка лікаря має бути спрямована на зняття нервового напруження хворого, відволікти хворого від тривожних думок, переживань, передопераційного страху. Натомість перевести розмову в жарт, підбадьорити його. При цьому лікар-стоматолог виконує різні ролі: лікар-психолог, лікар-колега, лікар-порадник.

Кожна з професійних ситуацій, зумовлена однією з названих ролей, передбачає володіння словом, яке є не лише інструментом спілкування, а й часто чудодійними ліками, особливо, якщо його вчасно сказано та вдало підібрано. Натомість невміле й невдале слово може призвести до негативних наслідків.

Нині ми, лікарі-стоматологи, з

великим практичним досвідом роботи прослідковуємо характер стосунків, які складаються між молодим лікарем і пацієнтом — довіра чи недовіра, симпатія чи антипатія. Саме ці якості доносимо до студентів, майбутніх лікарів-стоматологів які повинні опанувати у вищому медичному навчальному закладі й ще: гнучкість у спілкуванні, майстерне володіння мовним арсеналом, наявність або відсутність соціальних стереотипів, здатність до адекватного самовираження у спілкуванні залежно від ситуації.

Отже, проблема якостей майбутніх лікарів-стоматологів є актуальною й важливою як для теорії професійної педагогіки, так і для практичної підготовки. Важливим завданням викладачів ТНМУ ім. І.Я. Горбачевського є акцентування уваги на формуванні комунікативних якостей у процесі професійної підготовки. Найважливішими для майбутніх лікарів-стоматологів є гнучкість спілкування, сприйняття людини як особистості.

Наталія ГУТОР,
доцентка кафедри хірургічної стоматології

СУЧАСНА АПАРАТУРА СЛУГУВАТИМЕ І СТУДЕНТАМ, І ПАЦІЄНТАМ

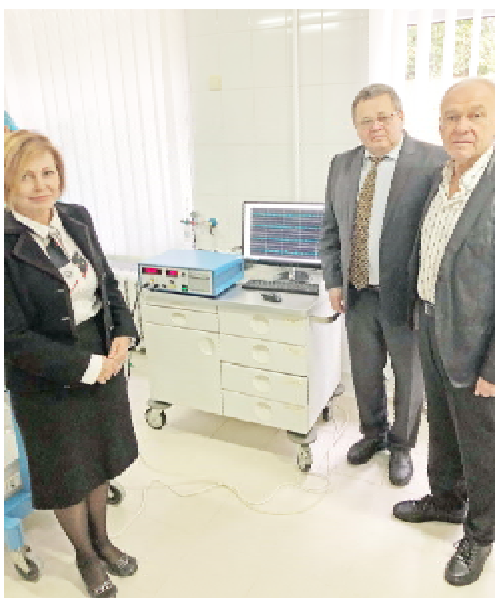
Повсякчасно Тернопільський медичний університет покращує умови навчання студентів, у тому числі й на клінічних базах. Юнаки та дівчата мають можливість здобувати якісні знання та практичні навички, використовуючи також новітнє обладнання. Нещодавно сучасний апарат надійшов й на кафедру психіатрії, наркології та медичної психології.

Вчена рада університету одностайно підтримала прохання кафедри психіатрії, наркології та медичної психології щодо придбання сучасного апарату нового покоління американського виробництва TRYMOTRON для проведення електроконвульсивної терапії.

— Поза усяляким сумнівом ця подія розпочала нову еру в психіатричній сфері медицини Тер-

нопільщини, — каже завідувачка кафедри психіатрії, наркології та медичної психології ТНМУ, професорка Олена Венгер. — 27 вересня провели перший сеанс ЕСТ пацієнту, який страждає на хронічний психічний розлад та є резистентним до психофармакотерапії.

Презентація апарату відбулася за участі проректора з науково-педагогічної та лікувальної роботи, заслуженого працівника охорони здоров'я, професора Степана Запорожана, генерального директора психоневрологічної лікарні, заслуженого лікаря України Володимира Шкробота, завідувачки кафедри психіатрії, медичної психології та наркології, професорки Олени Венгер і фахівців медич-

(Зліва направо): завідувачка кафедри психіатрії, наркології та медичної психології, професорка Олена ВЕНГЕР, проректор ТНМУ, професор Степан ЗАПОРОЖАН, генеральний директор психоневрологічної лікарні Володимир ШКРОБОТ

ного закладу, науковців університету.

Тренінг щодо оволодіння прак-

тичними навичками роботи на апараті провели колеги з Хмельницької обласної психіатричної лікарні — завідувач реанімаційного відділення І.М. Найдук і завідувач психіатричного відділення О.Ю. Гатін.

За словами Олени Венгер, метод електроконвульсивної терапії є «золотим стандартом» у подоланні резистентності до фармакотерапії за багатьох психічних порушень, а також методом вибору при резистентній депресії зі стійкими суїцидальними тенденціями, кататонічно-онейроїдній, фебрильній та резистентній формі шизофренії, стійкому гебефренному збудженні, обсессивно-компульсивному розладі тощо. Методика базується на викликанні у пацієнта судомних нападів за допомогою подразнення головного мозку електричним струмом. Після сомато-неврологічного обстеження проводять низку сеансів ЕСТ із застосуванням внутрішньовенного наркозу та міорелаксантів, для запобігання виникнення ускладнень.

Використання сучасного при-

строю сприятиме покращенню якості навчальної роботи зі студентами та лікарями-інтернами, підвищенню мотивації до навчання у майбутніх лікарів, усвідомленню важливості знань і вміння застосування їх на практиці, успішного оволодіння майбутньою професією, розвитку клінічного мислення, а також дасть можливість допомогти пацієнтам в отриманні повноцінної психіатричної допомоги та покращенні якості життя.

Сучасний апарат використовуватимуть і для проведення планової науково-дослідної роботи кафедри, зокрема, вивчення ефективності цього методу в лікуванні психічних розладів, розробці схем лікування з використанням електроконвульсивної терапії, особливо при резистентності до психотропних засобів. Метод електроконвульсивної терапії сприятиме удосконаленню протоколів лікування психічних розладів та їх впровадженню у практичне використання.

Працівники кафедри психіатрії, наркології та медичної психології й адміністрація лікарні висловлюють щире вдячність ректорові та вченій раді ТНМУ ім. І.Я. Горбачевського за придбання сучасного апарату й сприяння у покращенні лікувальної та науково-педагогічної роботи.

Лариса ЛУКАЦЬК

ІНФОРМАЦІЙНА ПЛАТФОРМА

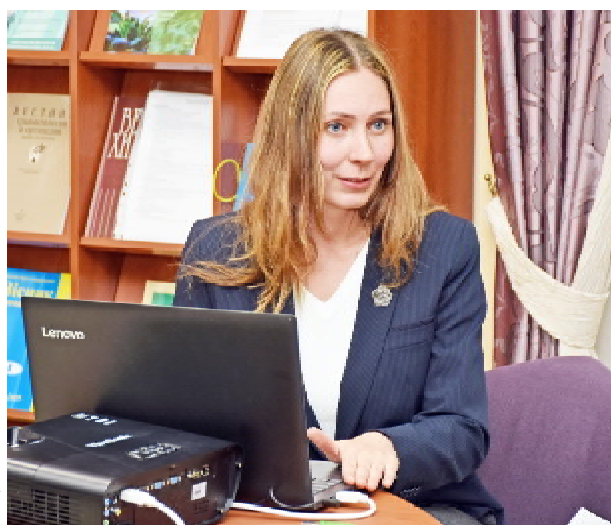
ЯК ШВИДКО ТА ЯКІСНО ПІДГОТУВАТИСЯ ДО МІЖНАРОДНОГО ІСПИТУ

В університетській бібліотеці відбувся майстер-клас «USMLE та IFOM як інструменти оцінки знань студентів вищих медичних навчальних закладів». Під час заходу презентували інформаційну платформу USMLE-Rx, що надає можливість українським та іноземним студентам користуватися американськими базами тестів для підготовки до Міжнародного іспиту з основ медицини (IFOM). Як відомо, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 28 березня 2018 року №334, IFOM є складовою єдиного державного кваліфікаційного іспиту. Про те, як можна реально підготуватися до міжнародного іспиту швидко та якісно, розповіла представник компанії «Vilibrig» Анна Стемпен.

Для того, щоб студент якісно підготувався до цього міжнародного іспиту, йому необхідно опанувати базові положення з медицини. Платформа USMLE-Rx створена для навчання студентів-медиків усього світу. Цей ресурс допоможе детально розглянути основні питання з таких дисциплін, як: анатомія, біохімія, гістологія, мікробіологія, фармакологія, фізіологія, клінічна анатомія, патологія, генетика, епідеміологія, імунологія, ембріологія.

Бази тестів представлені трьома продуктами: «Крок-1», «Крок-1 розширений» та «Крок-2».

Платформа USMLE-Rx містить

Анна СТЕМПЕН

2 200 тестових завдань, що мають структуру, подібну до тестів, які будуть представлені на іспиті, 10 000 флеш-карт, які допоможуть знайти слабкі місця у підготовці до іспиту, а також 80 годин відеолекції з детальним поясненням базових питань з теоретичних предметів. Платформа містить й інтегрований підручник First Aid Step1, що подає необхідну інформацію для підготовки, достатню кількість схем, таблиць та ілюстрацій з детальним поясненням матеріалу. Словом, USMLE-Rx — це чудовий тренажер для підготовки до міжнародного іспиту з основ медицини, адже дозволяє зрозуміти логічну побудову тестів, відслідковувати прогрес навчання й створити навички, необхідні для успішного проходження екзамену. Це програма наповнена лекціями, графіками, схемами, що слугують поясненнями до кожного тесту та обґрунтуванням правильної чи хибної відповіді. Тож USMLE-Rx дозволяє не лише відпрацювати механізм проходження тестів, а й під час підготовки до них заповнити прогалини у знаннях.

Бази цих тестів розробляють і систематично оновлюють практикуючі лікарі, викладачі та медичні редактори, що працюють у компанії MediQ Learning (США, Каліфорнія). Варто зауважити, що тестові завдання, розміщені в цій програмі, не будуть представлені на іспиті. Складанням тестів, власне, для міжнародного іспиту та перевіркою успішності займається найавторитетніша у світі міжнародна атестаційна агенція — Національна рада медичних екзаменаторів (NMBE, США). Щороку вони інші.

Платформа ж USMLE-Rx дає

чудову можливість зрозуміти, за яким принципом складають ці тести та яких навичок потребують. Розповсюдженням та активацією кодів доступів USMLE-Rx займається компанія «Vilibrig», що отримала офіційні права на представництво й розповсюдження цих кодів доступів від компанії MediQ Learning в Україні.

Як зауважує фахівець компанії «Vilibrig» Анна Стемпен, плідно використовувати USMLE-

підготовку студентів за допомогою тестів і робочого зошита (workbook) з розгорнутими питаннями;

— демонструвати студентам флешкарти з вивченої теми для оцінки їх підготовки.

Студенти отримують можливість:

— підготуватися до занять за допомогою теоретичного матеріалу та відео;

— ефективно навчатися й перевіряти себе за допомогою тестів і робочого зошита;

— відтворювати ліцензійний іспит «Крок-1».

Наразі доступ до Step 1USMLE-Rx 360 і Step2 Qmax можна отримати в бібліотеці Тернопільського національного медичного університету. Працівники книгозбірні радять не лише студентам працювати самостійно з допомогою платформи USMLE-Rx, а й запрошують викладачів проводити тут заняття.

Rx у підготовці до міжнародного іспиту можуть і студенти, і викладачі. Зокрема, викладачі мають такі варіанти використання USMLE-Rx:

— демонструвати студентам підібрані відеоматеріали, типові тести та флешкарти;

— на заняттях контролювати

Анна СТАХУРСЬКА

Є люди, від спілкування з якими ще кілька годин, а то й днів, можна бути переповненою приємними світлими відчуттями. Такою видалася розмова з гостею нашої рубрики «Вітальня» – професором, завідувачкою кафедри педіатрії ННІ післядипломної освіти, заслуженим діячем науки і техніки України Наталією Банадигою.

В АУРІ БАТЬКІВСЬКОЇ ЛЮБОВІ

– Наталіє Василенко, у серпні ви відзначили ювілейну дату. Поза сумнівом, прозвучало чимало гарних, теплих і щирих слів на вашу адресу, мабуть, не обійшлося й без дарунків. Якими ж були дні народження вашого дитинства, юності, що закарбувалося в пам'яті тієї пори?

– Пригадую, як на шістнадцятиліття батьки подарували мені золоті сережки. Це був не просто аксесуар, який придбали в ювелірному магазині, а виготовлений на замовлення. Для мене це був дуже дорогий подарунок і не тому, що коштовний, а через те, що батьки з відповідальністю готувалися до цієї дати. Самі продумували дизайн сережок і створили для мене справжнє відчуття свята. Вони ставилися до нас, дітей, з шаноб-

Другокласниця Наталка

ливістю, теплом і любов'ю. Я й донині зберігаю цю дорогу моєму серцю річ та одягаю, приміром, на якесь святокування.

Свій день народження святкую під час відпустки, і вітають мене лише люди, які в моєму житті несуть особливу місію, – ті, кого я люблю, й хто мене щиро любить, цінує, поважає, підтримує, хто за мене хвилюється та радіє моїм успіхам. Бо якби це був звичайний робочий день, то, зрозуміло, що хтось й привітав би просто з почуття обов'язку. Я ж дуже ціную щирість стосунків. Пригадую, як один з моїх київських колег, вітаючи, промовив, що саме цього дня Бог відкриває для нас небеса й можна просити в нього те, чого найбільше бажається. Сподіваюся, що все те, чого мені побажали мої рідні та близькі люди, обов'язково зреалізується. Всіма цими зиченнями я живу до наступного дня народження. Це те, що мене тримає у стрімкому вирі життя й надихає на гарні справи. Моє літнє свято тепле не лише своєю спекотною погодою, а різнобарвністю тих відчуттів, які мені дарують на увесь рік.

– Ви так щемно розповідає-

те про своїх батьків, а хто вони були за професією, чи погодилися з вашим наміром стати лікарем?

– Уже зараз, з висоти прожитих літ, часто замислююсь над питанням, а чи бувають у житті випадковості? І доходжу висновку, що випадкового немає нічого. Коли ще в дитинстві мене знайомі мами чи тата запитували: «Ким хочеш бути?», я, звісно, не зовсім навіть усвідомлюючи, завжди відповідала, що буду дитячим лікарем. Не можу сказати, що батьки ставилися до цього насторожено, але, зважаючи на те, що сім'я у мене не медична, можливо, й не вірили, що саме так трапиться. Коли ж настали останні роки навчання у школі, то цей дитячий вибір не змінився, а, навпаки, зміцнішав, став свідомішим. Нині я вбачаю велику заслугу в цьому моєї лікарки-педіатрині, світлої пам'яті Клавдії Василенки, завдяки якій живу на цьому світі, святкую свої дні народження та, звісно, обрала педіатрію. Вона була високопрофесійним фахівцем, щиросердечною людиною, з почуттями великої любові до дітей. До того ж у неї завжди знаходилося те потрібне слово, яке в часи хвороби було доброю розрадою для моєї мами. Але не меншу роль у виборі цього фаху відіграли й мої батьки. Мій тато, Василь Павлович Табака, за фахом простий електротранслювальник, але це була високоінтелектуальна людина. І якщо б хтось мене зараз запитав, що хотіла б змінити у своєму житті, то дуже побажала б, аби мій тато мав змогу навчатися. Зростав він у багатодітній сім'ї, тому рано пішов заробляти копійку, бо допомагав батькам вижити. Він з того покоління дітей війни, які не мали змоги здобути вищу освіту, але, незважаючи на це, став професіоналом своєї справи, з його позицією рахувалося керівництво, особливо, коли виникали надзвичайні ситуації. В нашій родині він був мірилом працелюбства, людяності, справжнього патріотизму та справедливості. Його думка для нас була визначальною, і не тому, що він був голо-

вою сім'ї, а мав від Бога якесь особливе чуття, щось на кшталт інтуїції. І ми завжди чекали його поради: як скаже, так і будемо чинити. Батько був дуже виваженою та поміркованою людиною. Всі мої найкращі риси, вважаю, від нього: здатність до клінічного мислення, оцінка критичної ситуації, вміння подолати певний бар'єр, перейти через труднощі й не озлобитися на події, які бувають іноді такими прикрими. Це все від тата.

А мама, Ольга Тарасівна, є справжньою хранителькою домашнього вогнища. Дуже тишуся, що свій ювілей святкувала в статусі донечки, а вона нині вже прабабуся. Як і в старі добрі часи, ми й зараз насолоджуємося спілкуванням, бо, згадуючи Ліну Костенку, «ми ще так мало набулися в цьому світі». Моя мама з тих унікальних українських жінок, на яких трималася вся наша родина, й ті, хто поруч, бо вона завжди всім допомагає. Пригадую, як у молодших класах нам дали твір на тему, чого б ви хотіли в житті досягнути, і я написала про захоплення своєю мамою, яка була для мене кумиром. Я б хотіла готувати такі смаколики, як вона, і пекти, як

З однокурсниками (1988 р.)

Професорка Наталія БАНАДИГА:

вона це робить. Батько був опорою нашої сім'ї, а мама – її берегинею, вона й нині огортає нас своїм теплом, а ми відчуваємося дуже затишно в аурі її любові. Загалом я реалізувала її мрію, адже вона хотіла стати лікарем, тому з такою зацікавленістю слухає наші медичні розмови в колі сім'ї.

«З ВДЯЧНІСТЮ ЗГАДУЮ СВОЇХ НАСТАВНИКІВ»

– Мій шлях до медичного вишу не був простим, а радше – традиційним, коли за ра-

дянських часів золотому медалісту частенько не вистачало півбала до омріяної мети. Коли ж я почула цю звістку, то, звичайно, дуже переживала, для мене це була просто трагедія. Як це могло трапитися: мені ж учителі пророкували таке майбутнє, вважаючи, що маю стати вчителем або журналістом. Але батьки схвалили саме мій вибір. Дуже підтримали й у часи поразки, допомогли витримати цей психологічний удар, коли я не вступила до медінституту. Вони розділили мою думку й тоді, коли вирішила йти працювати санітаркою в дитяче відділення, хоча дехто радив знайти більш легку й чистішу роботу. Нині про це не соромлюся розповідати, бо то були перші кроки мого життєвого досвіду, навчання, я змогла побачити медичну галузь, зокрема педіатрію, зсередини, з її негараздами, складнощами. Ще тоді відчула, яка це відповідальність, але й водночас радість працювати з дітьми. Тому для мене таке випробування стало також великою школою, назвала б це входженням у професію.

– Педіатрія – одна з найскладніших галузей медицини, але ви все-таки обрали її. Хто допоміг вам утвердитися в цьому виборі?

– Звісно, крім батьків, було надзвичайно багато людей, які вплинули на мій вибір, але й трапилися ті, які були найближче, – і у хвилини радості, і в часи, хоча й незначних, але труднощів. Я прагнула та намагалася досягнути таких висот, якими володіли мої наставники. Дуже вдячна долі, що в моєму житті мені зустрілися такі непересічні особистості, які мене «підштовхували» ставати кращою, добрішою, сильнішою, вдосконалюватися, здобувати авторитет. І вже тепер, коли ми випускаємо у світ нову плеяду випускників, і я даю їм останні настанови, то завжди кажу: аби стати добрим і професійним лікарем, у вашому

житті повинна з'явитися людина – творча, високопрофесійна, яка стане для вас зразком у професії, порадником та одностудцем, на яку зможете рівнятися. Не можна йти по житті самотужки, бо є в нашій професії люди, які готові поділитися знаннями й досвідом, що набували роками. І якщо майбутній лікар знайде такого наставника, який стане орієнтиром на його професійному шляху, то він допоможе йому подолати професійні труднощі. В мене така людина була, щоправда, її вже п'ять років немає серед нас, але я завжди з вдячністю згадую академіка Національної академії медичних наук України, президента асоціації педіатрів України, значимого постать не лише в українській педіатрії Олену Михайлівну Лук'янову. Ми зустрілися на пленумі дитячих лікарів України, який відбувався на Тернопіллі, я виступала тоді з доповіддю як молодий науковець, кандидат медичних наук. І Олена Михайлівна, яку знає практично увесь світ, академік, не погордувала, а підійшла до мене під час перерви, похвалила й запропонувала пройти докторантуру на базі

Восьмикласниця

Інституту педіатрії, акушерства та гінекології в Києві. «Можете не одразу відповідати, подумайте над моєю пропозицією, адже у вас велике майбутнє», – сказала вона, вловивши мій здивований погляд.

Для мене це була майже царська пропозиція, яка трапляється чи не раз у житті, тому, певна річ, з'явилася й питання вибору. В той час я вже працювала на кафедрі в нашому виші, була доцентом і розпочала роботу над докторською. Але я прийняла власне рішення й не скористалася цією дуже принадливою пропозицією. Звісно, мене згодом запитували, чи не шкодую, що відмовилася, я відповідала, що ні. Бо вважаю, що в житті не стається, то до кращого, отже, так має бути. Насправді ж, я не могла зрадити свого наукового керівника-консультанта в Тернополі, залишивши розпочату роботу лише через те, що в мене з'явилися більш вигідні та привабливі умови.

«ЛЮДИНА ПРИХОДИТЬ НА ЦЕЙ СВІТ, ЩОБ ТВОРИТИ ДОБРО»

Звісно, зателефувала Олені Михайлівні, попросила вибачення та висловила подячність за довіру до мене, а вона запропонувала зателефонувати моєму науковому керівникові й «відпросити» мене. Але я чесно відмовилася, бо не могла підвести людину, з якою ми вже склали певні плани, визначили орієнтири. І вона мене зрозуміла, бо була надзвичайно толерантною, інтелігентною та доволі коректною людиною. З того часу й розпочалися наші дружні стосунки у професійному, науковому вимірі та людське тепле й щире спілкування. Мене надзвичайно приваблювали суто людські якості цієї особливої жінки, яка прийшла на цей світ, аби допомагати іншим, нести відповідальність за своїх сестер, учнів.

те, що вона відійшла у засвіти, я отримала на свій день народження. Звісно, прикро було почути, що її вже немає серед нас, але для мене це був знак того, що наші шляхи перетнулися не дарма, очевидно, так доля розпорядилася, щоб моїм Вчителем стала саме вона. Олена Михайлівна дуже багато зробила для мого наукового поступу, розвинула суто людські риси та відкрила нові здібності. Я й нині звіряю по ній своє життя та часто згадую її в своїх думках і спогадах. Це була та людина, яка в звичайному спілкуванні прищеплювала такий імунітет, коли ти міг протистояти багатьом життєвиським негараздам. Щоправда, не кожному щастить отримати такого провідника по життю. Тому намагаюся й нині наслідувати свого наставника, дякую долі, що подарувала мені таку людину, яка слугувала прикладом всіх життєвих чеснот, і намагаюся передати здобуте вже своїм учням.

«РОКИ НАВЧАННЯ – ЯСКРАВІ, НАСИЧЕНІ, ТА НЕЗАБУТНІ»

– Учитися було цікаво, тим більше, як так мріяла, що нарешті стану студенткою. Потрапила в гарну групу, ми дуже здружилися. Це були ще радянські часи й

більшість студентів прийшли вже з певним багажем життєвого досвіду. Хтось після закінчення медичного училища, хлопці відслужили чинну військову службу, дехто вже скуштував власного хліба на виробництві чи в лікарні, щоб додати трохи стажу до балів. Серед дівчат я виявилася наймолодшою, бо мала стажу лише рік, а інші – три чи чотири. Навчалися по-різному: хтось на «відмінно», а в когось і трійки траплялися, як звично у

Професорці Наталії БАНАДИЗІ голова Тернопільської ОДА Степан БАРНА вручає почесне звання заслуженого діяча науки та техніки України (2018 р.)

студентів. Пригадую, лише розпочалося навчання й минув усього місяць, а нас посилають на сільськогосподарські роботи допомагати колгоспникам, бо того року був багатий урожай й вони не могли самі впоратися. Так уперше в історії інституту перший курс у жовтні поїхав «на картоплю». І це після того, як на заняттях з анатомії ми вже встигли «нахапати» по 6-7 двійок. Для багатьох, особливо колишніх відмінників, це, звісно, був шок, але як з'ясувалося згодом, то так починалося студентське життя, і не тільки у нас. Сільськогосподарські ж роботи стали своєрідним лакмусовим папірцем на зрілість, витривалість, готовність прийти на допомогу, порядність, зрештою, продемонстрували, хто є хто. Працювали доволі важко – з 8 до 20 години, але ми були молодими й це не було надто важко, підтримували себе піснями, жартами, вигадували різні забавлянки. Приміром зорганізували зустрічі з іншими студентськими загонами, із сусідніх районів. За шість років ми знали один про одного чи не все, намагалися бути у поміч. У радянські часи, можливо, нинішні студенти цього й не знають, нам не вистачало навчальної літератури, було обмаль підручників, тому увесь вільний час проводили в інститутській читальній залі, «читалці», як ми її називали.

Цікаво, що всі після занять бігли в «читалку», одні займали чергу за книгами, а інші йшли обідати та брали якусь перекуску для тих, хто стояв у черзі за підручниками. Так один одного підтриму-

Професорка Наталія БАНАДИГА під час роботи Європейського конгресу педіатрів у Барселоні, Іспанія (2014 р.)

вали, виручали, та мали велике бажання вчитися. І мети своєї досягали. А ще була виробнича практика – медсестринська, субординатури. Пригадую, як скерували мене на цю практику після п'ятого курсу, коли вважаєш себе вже практично лікарем, маєш певний рівень знань і хочеш закріпити свої уміння. З такими думками приїхала в Козівську райлікарню й мені довелося всі півтора місяця провести в хірургічному відділенні. Для мене це було великою школою. Пригадую, як першого ж дня мого приїзду завідувач одразу ж попередив: «Ви «мийтеся» та йдіть зі мною на операцію. Подивіться, як оперуватимемо». Але я ж не знала, що у хірургічному відділенні було лише два лікарі, і вони по черзі йшли у відпустку, тому все склалося цілком інакше. Мені довелося асистувати. Коліна тремтіли, руки не слухалися, але це перше бойо-

ве хрещення минуло успішно. А далі знову – операції, тим більше, що ми мешкали на території лікарні, отож навіть уночі нас кликали до операційного столу. Ми ж відчували велику відповідальність, й були надзвичайно вдячні, що нам довіряли, як справжнім фахівцям, незважаючи, що студенти. І ця практика стала для нас настільки захоплюючою, насиченою новими відчуттями, бо самі вже щось могли робити. Я настільки відчувала відповідальність, що вже після першого оперативного дня сіла у автобус, який прямував до Тернополя, а наступного ранку повернулася до лікарні з підручниками з хірургії, анатомії. Коли проводили операції, то хірург вимагав прокоментувати все, що відбувалося, отож уся топографічна анатомія була вже не на картинці підручника, а, даруйте, на живій людині. Мені було соромно чогось не знати, адже я з дитинства звикла викладатися на всі сто відсотків, тому придумала цю історію з підручниками, і жодного разу не пошкодувала. Готувалася до наступного дня ще з вечора, переглядала матеріали, згадувала, щось повторювала, аби не осоромитися перед хірургом у випадку, якщо чогось не знатиму. Минуло трохи часу й ми прийшли на заняття з хірургії в другу Тернопільську міську лікарню. Згодом уже через кілька років,

викладач, який проводив тоді в нас заняття, розповів, що кожного разу, коли він привозить групу студентів на практику до Козови, не обходилося, щоб місцеві хірурги не згадали мене, як одну з кращих студенток. Звісно, мене це дуже тішить, але мій шлях у дитячу хірургію, як я мріяла, не склався з різних обставин. Найперше був проти чоловік, який вже на той час працював лікарем у районній лікарні, і знав, що жінці в цій справі доволі важко, він був проти навіть педіатрії. І тоді мої батьки стали на мій захист: «Гаразд, нехай вже не буде хірургом, але вона все життя мріяла бути дитячим лікарем, то її мрія має здійснитися». Так я обрала ту спеціалізацію, про яку мріяла, а хірургом згодом став мій син, і я бажаю йому професійного зростання. Тому не варто залишати свої мрії, бо вони все-таки й десь проростуть. (Продовження на стор. 8)

Професорка Наталія БАНАДИГА з інтернами-педіатрами в гематологічно-му відділенні Тернопільської міської дитячої лікарні (2019 р.)

Вона настільки опікувалася своїми учнями, що була для них не лише науковим керівником, а й щирим другом, порадником, навіть мамою у житті. Незважаючи на високий статус та наукові звання, була дуже простою у спілкуванні, без грама фальші чи награності у стосунках. Її дійсно цікавило, як у тебе справи, якщо щось й траплялося, то вона намагалася допомогти, і не заради галочки чи напускного зацікавлення, а й справді від серця та душі, яка у неї була такою всеохоплюючою. Коли я поверталася до Тернополя, вона обов'язково передавала вітання моїм батькам зі словами: «Скажіть їм, що вони виховали гарну доньку, професійного лікаря та хорошого науковця. Їм є ким пишатися». Коли ж я в якихось справах приїздила до Києва, то не забувала перепитати, чи передала ці вітання моїм рідним. І такі гарні слова вона знаходила не лише для мене, а й для всіх, хто її оточував. Це – людина, яка мала особливу харизму та вміння дарувати приємні емоції, піднімати настрій, огортати якимось особливим теплом. Звістку про

Наталія БАНАДИГА відкриває Всеукраїнську наукову конференцію «Проблемні питання патології дитей» (2009 р.)

ПРОФЕСОРКА НАТАЛІЯ БАНАДИГА: «ЛЮДИНА ПРИХОДИТЬ НА ЦЕЙ СВІТ, ЩОБ ТВОРИТИ ДОБРО»

(Закінчення. Поч. на стор. 6-7)

Про студентське життя можу розповідати годинами, примітно, що комусь найбільше запам'ятовуються одні моменти, а мені — інші. На зустрічі випускників, коли зібралися тридцять років після випуску, мої одногрупники пригадали, як мій тато запросив їх до нас на Святвечір. Вони тоді не мали змоги поїхати додому, і великим гуртом з гуртожитку прийшли до нас на Святу вечерю. Уявити не можливо, скільки часу минуло, батько відійшов за вічну межу, а вони ще й досі пам'ятають той вечір у нашому колі. Мені ж запам'яталося, як я поїхала на олімпіаду з педіатрії до Донецька, здобула там призове третє місце, це був дуже поважний захід серед студентів педіатричних і медичних факультетів тодішнього Радянського Союзу. Але я чомусь найбільше запам'ятала той момент, коли мої однокурсники, залишивши лекції, прибігли мене провждати на залізничний вокзал з величезним букетом червоних, білих і рожевих гвоздик. І я з цим обремком потім «кружляла» з До-

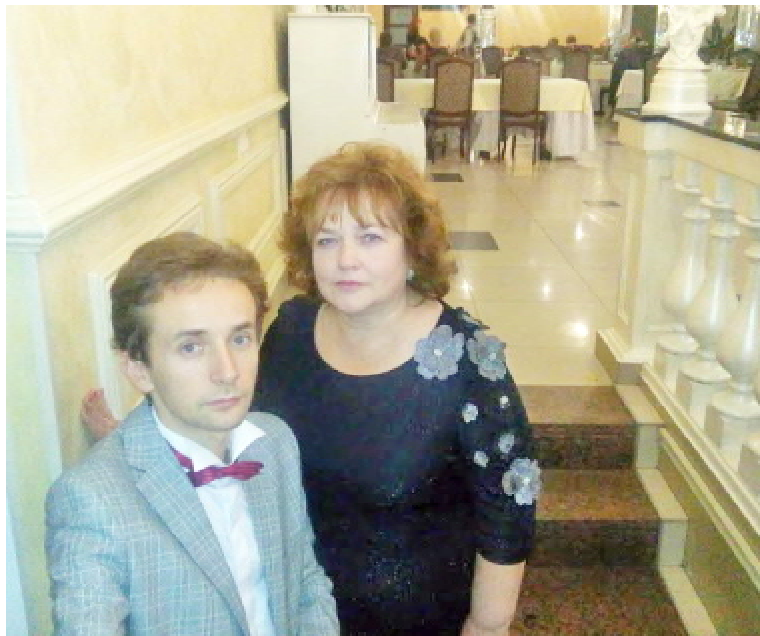

Професорка Наталія БАНАДИГА з внучкою Софійкою (2018 р.)

нецька до нинішнього Луганська, бо ще й там відбувалося наукове зібрання, але не могла я ці подаровані нев'яучі квіти десь залишити. В Луганську в ті часи не так часто лунала українська й коли я почала розмовляти рідною мовою, то тамешні студенти просили мене: «Говори, говори, вона така милозвучна». Можливо, й тому, крім офіційної нагороди, я ще й отримала диплом глядацьких симпатій. Ці теплі студентські зустрічі не забути ніколи.

«УСІ МОЇ НАУКОВІ СПРОБИ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ МАЮТЬ ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ»

— Як розпочався ваш шлях у велику науку? І в чому прак-

Професорка Наталія БАНАДИГА із сином Андрієм (2017 р.)

тична значимість ваших наукових здобутків?

— Не дуже сприймаю, коли мене називають таким пафосним словом «науковець», бо вважаю, що практична охорона здоров'я та наукові досягнення — це два нероздільних, взаємопов'язаних компоненти. Ця квінтесенція двох напрямків, власне, і є запорукою боротьби з недугами. Успішний науковець не може сформуватися без клінічних навиків, так само, як практичний лікар не відбудеться без знань сучасних наукових досягнень.

Коли обирала науковий напрям — дитяча пульмонологія та алергологія, це була у ті часи доволі поширена патологія. Кандидатську дисертацію з цієї теми захистила 1993 року, а докторську — 1999-го. Власне, докторська дисертація, яка була присвячена неспецифічним хронічним захворюванням легень, зокрема бронхіальній астмі, вже на той час була на вістрі актуальних проблем, бо ця патологія суттєво помолодшала й зростала у віковій структурі маленьких пацієнтів.

Тому науковці на той час активізували не лише пошуки розширення засобів діагностики, лікування та профілактики, а й розвинули власне поняття виникнення єдиного патогенетичного механізму появи цієї недуги. Наша тернопільська школа дитячої алергології досягла в цьому вимірі доволі багато — були виявлені ті основні чинники, які нині вже є у практичному застосуванні. Вперше ми досліднили, що бронхіальна астма супроводжується певним рівнем ендогенної інтоксикації й залежно від того, компенсована чи декомпенсована це форма, вона потребує корекції. Домінуючим у докторській дисертації стало визначення обміну сполучної тканини в дітей, хворих на бронхіальну астму, хоча багато хто в ті часи не погоджувався з цією думкою, мовляв, до чого за алергічної патології сполучна ткани-

на. Але якщо 1999 року цю гіпотезу мені вдалося відстояти й науково обґрунтувати, то практично з 2005 року GINA задекларувала її, підтверджуючи той факт, що тяжка та неконтрольована бронхіальна астма завершується формуванням фіброзу бронхів, те що ми називаємо ремодуляцією бронхів. Усі мої наукові спроби та дослідження мають практичне застосування й нині. В умовах динамічного зростання цієї патології в дітей, коли з'являються нові виклики недуги, виникає цілком реальна потреба шукати та чітко виділяти групи ризику дитячого населення щодо бронхіальної астми, atopічного дерматиту, проблем якими займаюся вже впродовж багатьох років. Щодо atopічного дерматиту, то ми провели спеціальні дослідження щодо механізмів, які «запускають» недугу й відстежили, що одні діти народжуються вже зі схильністю до алергії, а інші мають набуту форму захворювання. За їх результатами було запропоновано профілактичні заходи, і вони нині є в багатьох міжнародних і вітчизняних рекомендаціях.

Наразі ми займаємося донозологічними дослідженнями щодо відбору дітей, в яких можна запобігти цій патології. Наша мета — пошук таких но-

Професорка Наталія БАНАДИГА оглядає маленького пацієнта (2019 р.)

вих профілактичних заходів, які базуються на методах персоналізованої медицини, тобто те, що називаємо індивідуальний підхід до кожного випадку, на якому й ґрунтувалися пріоритети вітчизняної педіатрії. Адже бронхіальна астма в кожній дитині має свої особливості, крім загальновідомих патогенетичних механізмів, які також враховуємо. З позиції того, що є велика потреба в профілактиці, ми започаткували молекулярно-генетичну діагностику й розпочали вже дослідження окремих генів-претендентів алергії та бронхіальної астми. Перші результати, які вже наразі запровадили в практику, полягають у тому, що ми змогли встановити: залежно від того, який генотип, зокрема бета-2 адренорецепторів конкретної дитини, встановлена чутливість до препаратів невідкладної терапії (перевага бета-2-агоністам чи потребують

«СИЛА ЛЮДИНИ – В ЇЇ ДОБРОТІ»

— Яким справам віддаєте перевагу у вільний час?

— Серед щоденних справ, чи вистачає часу на якісь захоплення? Вільних днів практично немає, але захоплення, звісно, є, вони мусять бути, бо треба якось перемикатися з одного виду діяльності на інший. Надзвичайно люблю мандри, і навіть, якщо не завжди виходить подорожувати із сім'єю, то перебування на конгресі в іншій країні чи конференції в іншому місті України — для мене також подорож, захоплюючи й цікава. Полюбляю мандрувати вуличками незнайомого міста, відкривати для себе цікаві незвідані місця. Люблю пізнавати нові міста, це мене надихає. Серед суто жіночих захоплень — вишивка. По суті, кожну свою відпустку намагалася завершити вишиттям — власноруч ви-

Наталія БАНАДИГА, учасниця Європейського конгресу педіатрів у м. Глазго, Великобританія (2013 р.)

комбінованої дії ліків). Аналогічно від конкретного генотипу можемо спрогнозувати склад базисної протизапальної терапії. Інший напрямок — робота на випередження чи запобігання розвитку тієї чи іншої форми алергії. Зрозуміло, що всі наші напрацювання втілюємо в педіатричну практику, щоб полегшити роботу практичного лікаря. На всі винаходи, пропозиції нашого колективу маємо патенти, видані інформаційні листи, в яких рекомендуємо й даємо чіткі настанови практичному лікарю щодо лікування та діагностики. Маємо на меті охопити більшу кількість дітей, яким можна допомогти. Мене втішає те, що наші зусилля не марні, — зменшилася кількість дітей, які мають тяжкий перебіг та ускладнення бронхіальної астми. Завдяки спільним діям університетського колективу науковців і фахівців практичної медицини ми досягли того, що всі діти мають належне медикаментозне забезпечення для купування нападів бронхіальної астми. Намагаємося повноцінно вдосконалити наші методики, щоб допомагати кожній недужій дитині.

шитою картиною, рушником, щоправда, зараз на це обмаль часу, бо до статусу дружини й мами, додалися ще й обов'язки бабусі. Серед моїх улюблених занять, які приносять мені і заспокоєння, і задоволення, є й вирощування квітів. У мене їх багато — і в кімнатах будинку, і на клумбах, у відкритому ґрунті. Це — неймовірна краса і натхнення, і фізична робота, яка потрібна всім нам, зважаючи на сидячий стиль праці. Люблю ще робити всі ті речі, які має вмінити будь-яка жінка. Вважаю, що будинок завжди повинен бути прибраним, охайним, заквітчаним, з пахощами свіжоспеченого хліба. Це ті відчуття батьківського дому, які наші діти понесуть у власне доросле життя. Спілкування з моїми маленькими пацієнтами для мене теж захоплення, бо маю від того велику радість і задоволення. Це і життєвий тонус, і яскраві емоції, бо діти — дуже позитивні відкриті особистості. В житті ж сповідаю істину: «Людина приходить на цей світ, щоб творити добро. Добра людина — сильна людина».

Лариса ЛУКАЩУК

БІБЛІОТЕКАРІ ВІДЗНАЧИЛИ ПРОФЕСІЙНЕ СВЯТО

30 вересня відзначали Всеукраїнський день бібліотек. Цього дня в бібліотеці Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського відбулися урочистості. В затишній атмосфері читальної зали звучало багато привітань і щирих побажань.

Привітати колектив бібліотеки з професійним святом завітали проректор з наукової роботи ТНМУ Іван Кліщ, представники профспілкового комітету нашого університету, а також колеги й друзі.

Іван Миколайович Кліщ тепло привітав бібліотекарів з професійним святом, побажавши міцного здоров'я й натхненної та плідної роботи, нових творчих здобутків. Він передав також вітання від обласної ради

та облдержадміністрації й вручив колективу бібліотеки почесні грамоти.

Заступник голови профкому ТНМУ Володимир Волошин наголосив, що бібліотека — це місце з високою концентрацією духовності, інтелігентності, де працюють надзвичайно позитивні люди.

З вдячністю згадали присутніх, хто нині перебуває на заслуженому відпочинку, але для кого бібліотечна праця стала справою всього життя. Зокрема, напередодні професійного свята відзначила 80-річчя Леоніда Кліщун, колишня працівниця університетської книгозбірні. Директор бібліотеки Олена Проців

зачитала привітання Леоніді Володимирівні від ректора та профспілкового комітету ТНМУ.

Леоніда Володимирівна подякувала за привітання та розповіла, як починала свій трудовий шлях у бібліотеці. «Книгозбірна тоді містилася в підвалі морфологічного корпусу, але я завжди йшла на роботу як на свято, бо любила своїх читачів. Щаслива бачити, якою стала університетська бібліотека нині», — дала пані Леоніда.

Приємним сюрпризом для бібліотекарів стало привітання від відомої тернопільської поетеси та громадської діячки, членкині Національної спілки письменників України Лесі Любарської. Вона побажала працівникам книгозбірні творчого натхнення та прочитала вірш, присвячений бібліотекарям.

Директорка університетської книгозбірні Олена Проців щиро

подякувала керівництву ТНМУ за уважне ставлення й підтримку ініціатив, спрямованих на розвиток бібліотеки — одного з важливих підрозділів вишу, а колективові книгозбірні — за плідну роботу та побажала усім бібліотекарям успіхів і творчого натхнення.

Музичним подарунком для бібліотекарів стали пісні у виконанні доцента кафедри хірургії №1 з урологією, малоінвазивною хірургією та нейрохірургією імені Л.Я. Ковальчука Юрія Футьими й студента ТНМУ Юрія Череватого.

Бажаємо бібліотеці ТНМУ й надалі залишатися теплим вогнищем культури, а бібліотекарям — наснаги, щастя, добра та процвітання.

**Ігор ГАВРИЩАК,
доцент кафедри
української мови**

БІБЛІОТЕЧНИЙ ФОНД ПОПОВНИЛИ ПОДАРОВАНИМИ ВИДАННЯМИ

Книгозбірна нашого університету провела традиційну декаду відкритих дверей та продовжує добродійну акцію «Подаруй бібліотеці книгу». Отож усяк бажаючий може зробити свій внесок у розвиток бібліотечної справи, подарувавши книгу.

Умови акції прості — прийти до бібліотеки та принести у дар навчальні, наукові або художні книги українських чи зарубіжних авторів, видання, написані іноземними мовами, які стануть ще одним джерелом поповнення фонду університетської книгозбірні. Скажімо, минулого навчального року бібліотеці користувачі, автори та видавництва подарували 138 примірників навчальної наукової та художньої літератури. Працівники книгозбірні впевнені: якщо цю добру справу зробить кожен, бібліотечний фонд поповниться багатьма цікавими виданнями, а подарова-

ними книгами зможуть скористатися більше їхніх поціновувачів.

Цю акцію започаткувала багато років тому Всеукраїнська бібліотечна асоціація, а от у нашій книгозбірні вона розпочалася з 2015 року, коли ми вперше провели декаду відкритих дверей, — розповідає директорка бібліотеки ТНМУ Олена Проців. — Вона діє повсякчас, але напередодні Всеукраїнського дня бібліотек особливо активізується. В такий спосіб і викладачі, і студенти, і взагалі всі бажаючі мають можливість зробити добру справу — поповнити фонди нашої бібліотеки. Приносять розмаїту літературу — це і художні, наукові видання, звісно, трапляються й унікальні книги, які зможуть у майбутньому стати в нагоді не одному поколінню студентів і науковців нашого вишу.

Торік книгозбірні подарували 144 видання. За кілька місяців цьо-

го року, тобто з початку акції, її фонди збільшилися на 48 цікавих книг. Акція «Подаруй бібліотеці книгу» триває, отож кожен, хто має бажання поділитися своєю книжкою, може принести її до бібліотеки. Зазвичай на рік книгозбірна поповнюється понад сотнею подарованих видань, а загалом бібліотечні фахівці нарахували понад 500 подарованих примірників. Постійний учасник добродійної акції — ректор ТНМУ, професор Михайло Михайлович Корда. Доволі часто цікаві видання приносить до бібліотеки проректор з лікувальної роботи, професор нашого університету Степан Йосипович Запорожан, до прикладу одне з рідкісних видань — «Заповіт» Т.Г. Шевченка, перекладений багатьма мовами народів світу, він подарував бібліотеці. Також з його рук бібліотекарі отримали й оновлений варіант прижиттєвих нау-

кових робіт Івана Горбачевського, присвячених біохімії, неорганічній та органічній хімії. Цей фоліант фундаментальних праць вченого у трьох примірниках подарував нашому вишу ректор Карлового університету, а Степан Йосипович передав його до книгозбірні ТНМУ.

Поповнює бібліотечні фонди й завідувач кафедри медичної реабілітації, професор Ігор Романович Мисула. Багато цікавих книг, майже тридцять видань, зокрема, з практичної мікробіології бібліотеці подарував професор Сергій Іванович Климяк. Колишній ректор, член наглядової ради, професор Іван Семенович Сміян також не залишає поза увагою університетську книгозбірню й дарує власні художні видання, які нараховують уже 28 примірників. Кандидат медичних наук Орест Іванович Березовський, який ще й майстер пера, також не оминає бібліотеку своїми власними виданнями. Професор Анатолій Володимирович Вихрущ подарував закладу як свої власні збірники, так і посібники з педагогіки, які стали у великій нагоді зі створенням в

університеті кафедри вищої школи. Завідувач кафедри іноземних мов, професор Надія Орестівна Федчишин передала у дар бібліотеці чимало книжок. Проректор з наукової роботи ТНМУ, професор Іван Миколайович Кліщ, окрім організації цікавих конференцій на базі бібліотеки, ще й передає у дар цікаві примірники наукової та художньої літератури. Під час зустрічі з професором ТНЕУ Миколою Васильовичем Лазаровичем її організатори передали чимало видань з наукової, художньої, політичної тематики, які поповнили бібліотечні фонди. Керівник гуртка «Терполяни», доцент Леонід Васильович Кравчук також часто поповнює фонд університетської книгозбірні цікавими виданнями, а під час одного із засідань гуртка подарував унікальне видання — «Книга пам'яті Лемківщини». Як зазначила Олена Проців, інформацію про учасників та їхні дарунки оприлюднюватимуть на інтернет-сторінці бібліотеки у рубриці «Подарунки бібліотеці».

Лілія ЛУКАШ

ВИСТАВКА НОВИХ НАДХОДЖЕНЬ КНИГ

Ще один захід, який zorganizували працівники нашої книгозбірні до Всеукраїнського дня бібліотек, — виставка-перегляд нових надходжень навчальної та наукової літератури.

— Репрезентували понад 50 примірників навчальних і наукових видань з питань медицини та біології, які бібліотека університету отримала у серпні та вересні цього року, — розповідає директорка бібліотеки ТНМУ Олена Проців. — Отримуємо практично всі періодичні видання у сфері медицини та біології, які видають в Україні. Представляємо їх для ознайомлення нашим викладачам, аспірантам і студентам. Цінність цієї збірки періодики в тому, що це повний перелік тих видань, які нині продають у нашій країні, зокрема, з медичної та біологічної те-

матики. Впродовж місяця триває акція, під час якої ознайомлюємо наших читачів з найновішими публікаціями у цих царинах. Окрім того, наша книгозбірна є учасником корпорації медичних бібліотек України, під очільництвом Національної бібліотеки України. Ця організація створює спільний каталог, де висвітлюється інформація про медичні видання, які надходять до усіх книгозбірень країни. В такий спосіб одержуємо інформацію про видання, які передплачують інші бібліотеки, зокрема, й зарубіжні. Ми отримуємо сканкопії цих видань і в разі потреби надаємо їх нашим користувачам.

Фахівці бібліотеки оз-

найомлюють викладачів та аспірантів нашого вишу з новинками бібліотечного ринку й замовляють необхідне видання ще й через систему бібліотечного абонементу. Взагалі ж День інформації покликаний ближче познакомити читачів з новими

надходженнями — новинками періодичних видань, інформаційних листів. Аби інформувати про книжкові видання, які отримує бібліотека, її працівники періодично зорганізують виставки-перегляди нових надходжень. Скажімо, остання така виставка

відбулася 23 вересня й усі бажаючі могли ознайомитися, взяти до рук, погортати ті книги, які нещодавно надійшли до бібліотечних фондів. Такі перегляди літератури проводять раз на чотири місяці, залежно від того, як часто надходять нові видання. Задля кращого контакту з читачами

бібліотекарі готують інформаційні бюлетені, які надсилають безпосередньо на кафедри університету. А ще повідомлення про нові надходження оприлюднюють на інтернет-ресурсах книгозбірні. Цю діяльність фахівці бібліотеки провадять упродовж року, за винятком літніх канікул і відпусток. Це — тривала копійка робота, але вона допомагає науковцям, студентам віднайти потрібну інформацію, скористатися певним ресурсом для пошуку найновіших видань. Дobreю підмогою така практика є й для викладачів, які готуються до захисту дисертацій, адже вони публікують власні матеріали у різних виданнях. Цією роботою займаються повсякчасно фахівці бібліографічного та відділу комплектування, зазначила директорка книгозбірні.

**Лариса ЛУКАШУК,
Микола ВАСИЛЕЧКО (фото)**

СТУДЕНТСЬКА ПОРА – НЕЗАБУТНЯ

– Володимире Львовичу, які почуття вас охоплюють напередодні зустрічі з вашою студентською молодістю, про що розмірковуєте, над чим працюєте?

– 1979 року ми закінчили інститут, отримали скерування й розлетілися по світах, але в пам'яті залишилися роки навчання, які не забудуться та ніколи не згублять з пам'яті. Звісно, користуючись нагодою, хочу привітати своїх однокурсників з цим ювілеєм, бо це незабутні роки життя. До ювілейної дати я приготував невеличкий подарунок – власну пісню «Матері наук», яку хочу презентувати й для своїх однокурсників, й для керівництва Тернопільського національного медичного університету, вона увійшла в мою останню, десяту поетичну збірку. Сподіваюся, що газета «Медична академія» розмістить її на своїх шпальтах разом з нотним супроводом і, можливо, ваш чудовий університетський хор, який я надзвичайно шаную, внесе ці мотиви до свого репертуару й вони прозвучать у стінах нашого університету.

– Медицина стала вашим покликанням, а як обирали майбутній фах, якими були роки професійного становлення?

– Я народився та зростав у Тернополі, й коли настав час обирати професію, а було це в десятому класі, мама та тато зібрали сімейну раду, посадили мене перед собою, батько й питає: «Володю, ким ти хочеш бути?». «Хірургом», – упевнено вимовив я. «Ти сподіваєшся вступати до медінституту?». «Так», – кажу. «Ти розумієш, що ми не зможемо нічим допомогти. Грошей – катма, впливових родичів і знайомих також не маємо». «Буду самотужки вступати й досягну-таки своєї мети», – не здавав я свої

Вважає знаний на Тернопіллі лікар-травматолог, хірург, автор численних поетичних збірок і пісень Володимир Мацюк. У його послужному списку – численні грамоти та нагороди. Його ім'я внесено до енциклопедичного видання «Золотий фонд нації. Україна. Європа. Світ». Утім, усі ці роки на шляху до успіху та визнання в його серці палахкотить гаряча любов і вдячність до рідної альма-матер, яка відкрила шлях у простір життя. 1979 року він закінчив Тернопільський державний медичний інститут, але завжди думками й помислами був з рідним вишем, підтримував стосунки з одногрупниками та викладачами. На сорокаріччя тоді ще академії написав пісню для ТНМУ. Який подарунок приготував Володимир Львович цього разу, вже до ювілейної сорокової зустрічі випускників, про його спогади та студентські роки дізнавайтесь з інтерв'ю нашому часопису.

біологія, Іван Миколайович Бутницький, який на той час вів підготовчі курси для вступу у виші, радив мені обрати педінститут, мовляв, з мене вийде гарний вчитель. Але я відмовився й сказав, що налаштований бути хірургом. Коли знову зустрілися з ним, я вже був на четвертому курсі та проводив свої перші операції на піддослідних тваринах. Після закінчення інституту за розподілом потрапив на Житомирщину в Любарську районну лікарню, де трудився лікарем-травматологом. Через чотири роки повернувся до Тернополя. І ось доля знову звела мене з Іваном Миколайовичем, який виконував обов'язки ректора педінституту. До цього вишу я прийшов влаштуватися на роботу на кафедрі цивільної оборони та медичної підготовки. «Пригадуєте, ви казали, що буду непоганим викладачем?» – нагадав йому. «Чому б не спробувати», – відповів ректор. Так я став викладати хірургію майбутнім педагогам. Здобув трохи досвіду викладацької роботи – розробив лекції, методики практичних занять, якими

на перших позиціях було пізнати спеціальність, тому тягнувся до науки. Вже з третього курсу, дякуючи моєму однокурснику, а тепер доценту ТНМУ Віталію Мальованому, ми пішли у віварій оперувати піддослідних тварин і допомагати

ходи, літературні вечори, присвячені творчості того чи іншого відомого письменника, художника – ознайомилися з поетичним розмаїттям Муси Джаліля, Лермонтова, Пушкіна, Тараса Шевченка. Так ми наближалися до основного завдання – формування лікаря як гармонійної високодуховної особистості. Бо він, як наставляв нас Григорій Антонович, має лікувати не лише ліками й володіти мануальними здібностями, але силою власного духу. Тепер я про це так кажу своїм колегам: наше завдання – підняти свою духовність, щоб можна було лікувати й душею.

– Хто увійшов до кола ваших друзів, однодумців?

– Пригадую, як під час перших іспитів, ще, по суті, були абітурієнтами, познайомився із Сергієм Івановичем Ситником, Степаном Нестеровичем Вадзьюком, нині вони вже професори, але дружимо й досі. В мене навіть є фото, яке називаю

проводити наукову роботу викладачеві кафедри топографічної анатомії Євгенію Павловичу Мечковському. Він саме збирав матеріал для написання кандидатської дисертації. З четвертого курсу розпочалися вже заняття на кафедрі факультетської хірургії у відомого хірурга, професора Григорія Антоновича Сардака. Увесь 5 та 6 курс я виконував обов'язки старости хірургічного гуртка на цій кафедрі. Саме тоді мені випало велике щастя навчатися під керівництвом цього видатного хірурга. Був вражений масштабом особистості Григорія Антоновича, його розумом, даром виконувати філігранні операції, природженою інтелігентністю. Це була людина, в якій дуже гармонійно поєдналися педантичність, велика душа та інтелектуальні здібності. Ось такого Вчителя подарувала мені доля, і я був щасливий. Зараз часто згадую його мудрі настанови, знаходжу час, щоб помолитися за упокій душі та покласти свіжі квіти на його могилу. Він був зразком хірурга, високопрофесійним фахівцем, проводив такі оперативні втручання, за які навіть у європейських клініках не бралися. Пригадую, як під час інтернатури асистував Григорію Антоновичу зі своїм однокурсником Михайлом Процайлом. Тоді оперували з 9 години до пізнього вечора. Це була унікальна операція, на якій зараз базується одна з методик лікування онкологічних хворих з патологією шлунка та стравоходу. Це складне оперативне втручання, яке, до слова, професор Сардак провів уперше в Європі. Примітно, що його поле діяльності не обмежувалося лише однією хірургією, він був надзвичайно високоінтелектуальною людиною, любив художнє слово, творчість у всіх її вимірах. Ще в ті часи організували мистецькі за-

«Троє в одному човні». В друзях – мій студентський товариш, а нині доцент ТНМУ Віталій Васильович Мальований, часто зустрічаємося з лікарем інсультного відділення Григорієм Васильовичем Заверухою, тривалі роки дружби пов'язували мене зі світлою пам'яті Ростиславом Івановичем Бумем. У мене дуже багато друзів студентських років, бо довелося навчатися в трьох групах. Нещодавно відновив зв'язки з колишнім одногрупником Володимиром Андрійчиним, з яким не бачилися тридцять років, а зараз спілкуємося в соціальних мережах. Багато моїх одногрупників працюють в Канаді, США, і з тими, хто хоче контактувати, я завжди готовий до спілкування. Цікаво почути, як у них справи, чи їхню думку щодо нового вірша, який зринає в моїй творчості. Завжди радий привітати когось з днем народження, чи з якимось святом, щоб побажати здоров'я – фізичного, духовного, ментального. Часто присвячую віншування чи поетичні рядки своїм студентським друзям.

– Про що розмірковуєте у переддень ювілею? Що хотіли б побажати своїм одногрупникам, викладачам університету, всім, хто причетний до цієї славної дати?

– За сорок років пройдено великий шлях, не кожному довелося стати академіком, професором чи науковцем. З часу вступу до медичного інституту я завжди мав на меті працювати в практичній охороні здоров'я. Хоча й були спроби розпочати роботу над кандидатською дисертацією, бо ще зі студентських часів було опубліковано майже десять наукових праць, але мене завжди притягувала практична робота. Я мав змогу спробувати себе в науковій царині й добре пізнав

це поле діяльності. Але найбільше задоволення та радість мені приносить робота з пацієнтами, коли ти можеш реально і в межах певного часу їм допомогти – пришити відрізаний косаркою палець, провести пластику відтягнутої шкіри та повернути руку до повноцінного функціонування. Люди часто дякують за те, що повернув здоров'я. Зізнаються, що й самі не були певні, що мені це вдасться, бо, й справді, складні траплялися ситуації. В мене великий досвід практичної роботи, який відтворив у наукових розробках, маю рацпропозиції, наукові публікації. Хоча знаходжу час і для творчості, бо як відомо, спочатку було Слово. Своім однокурсникам побажав би проаналізувати власне життя, щоб запитати себе: «Що я зробив, зроблю чи ще маю зробити, аби віддати все свого себе пацієнтам». Якимсь мені трапилася книжка «Молитва» єпископа римо-католицької церкви Альфонса Лігорія, написана ще в XVI столітті. Суть її полягає в тому, що людина, захоплюючись мирським світом, відволікає лице своє від постаті

Бога. Сатана, підкидаючи дедалі більше й більше спокус, відволікає лице людини ще більшою мірою від лица Бога. За це людина отримує захворювання. Ходить по лікарнях, аптеках і, не знайшовши собі виликування, повертається у молитву до Бога. І по молитві буде дано. Отож я хочу запросити всіх своїх колег замислитися над цими словами, вникнути в їхню суть, бо це також наше завдання – рятувати людину від її власних гріхів, допомогти їй знайти виликування, відшукати сили боротися з тими обставинами, до яких призвели їхні ж енергетичні негарзди.

У ці дні важливо згадати свою альма-матер, яка дала нам dobre підґрунтя в житті, щоб міцно триматися у життєвому вирі. Не кожен втримався у вітчизняній медицині, бо були різні часи, але тим, хто залишився, бажаю міцного здоров'я та витримки. Час змінює багато речей у житті, ідуть реформації в суспільстві й, ясна річ, в університеті. Спостерігаю, як наша альма-матер стає ближчою до Європи, за своїм змістом, внутрішнім наповненням відповідає світовим стандартам освіти. Своему рідному вишу хотів би побажати процвітання та успіхів, старшому поколінню викладачів – здоров'я й довголіття, а молоді – штурмувати найвищі вершини, ставити перед собою мету і обов'язково її досягати. Дух випускника Тернопільського національного медичного університету має передаватися новим поколінням, які прославлятимуть його не лише на теренах Тернопілля, а й усього світу. Пишаюся своїми викладачами, своєю альма-матер, що дала мені крила для злету в професію та ті неоціненні скарби, які передала своїм учням.

Лариса ЛУКАЦЬУК

Матері наук (ALMA MATER)

Моя любима, Україно!
Духовні статки і гай
Дають натхнення – в зорі лину!
І нам співають солов'ї.
Приспів:
Навчаймося, браття! Із світу по нитці!
Зростає Україна в розпущеній квітці!
Даруймо духовні всі статки народу,
Щоб з нами не було ніде переводу.

Приспів.
Прийдем до Тебе Alma Mater
І знов студентом враз стаєм.
Ти все життя будеш навчати!
Та шлях у вічність нам даєш.
Приспів.
Дух Ескулапа в нас з тобою –
У лікуванні все життя.
О! Alma Mater із собою
Ти твориш з нами – майбуття.
Приспів.

позиції. Цілоком свідомо вірив, що такі «проб'юса» до омріяного вишу. А чому б ні – на обласних олімпіадах з хімії та фізики отримував призіві місця, навчався в заочній математичній школі, отож шанси були. Зразу ж після школи став студентом Тернопільського медичного інституту. Пригадую, як один з моїх вчителів

користувалися ще й після того, як я вже залишив інститут.

– Що запам'яталося з часів навчання в Тернопільському медичному університеті (на той час інституті)?

– Читати було цікаво, адже читали лекції та проводили практичні заняття прекрасні фахівці. В мене ж

ІСТОРІЯ ТУБЕРКУЛЬОЗУ ВІД СИВОЇ ДАВНИНИ ДО СУЧАСНОСТІ

(Закінчення. Поч. у № 18)

Кінець XIX ст.-початок XX століття – епідемії туберкульозу були всесвітніми трагедіями. Помирали мільйони людей, а медицина залишалася безсилою проти цієї смертоносної недуги. Непоодинокі випадки, коли після масового вимирання людей, спаливали села, окремі квартали міст.

Все це, врешті-решт, стало поштовхом до багатьох відкриттів для перемоги над туберкульозом, зокрема, відкриття збудника цієї підступної недуги, X-променів, вакцини проти туберкульозу і в подальшому – низки протитуберкульозних препаратів.

1910 року в царській Росії була створена громадська організація Всеросійська ліга боротьби з туберкульозом, що існувала переважно на доброчинні внески. В Києві благодійні єврейські організації утримували на пожертви безкоштовні лікарні, амбулаторії, санаторії для хворих на туберкульоз легень.

1921 року у Харкові організовано Перший Український науково-дослідний інститут туберкульозу, а 1930 року на його базі створили дві кафедри туберкульозу.

28 листопада 1922 року на базі 9-ї міської туберкульозної лікарні заснували Київський туберкульозний інститут. Ініціатором його організації та керівником вченої ради інституту був професор Феоділ Гаврилович Яновський (1860-1928 рр.). Своєї науковій дослідження Ф.Г. Яновський узагальнив у монографії «Туберкульоз легень», яка тривалий час була настільною книгою для фтизіатрів.

Після війни керувати інститутом призначили професора О.С. Мамолата (1946-1979 рр.). Під його керівництвом заклад перетворився на один з провідних в Україні центрів фтизіатрії, легеневої та серцево-судинної хірургії, пізніше – пульмонології, імунології, алергології. 1952 року О. Мамолат запросив до інституту колишнього фронтového друга-хірурга Миколу Амосова для виконання резекції легень при туберкульозі.

Тепер інститут очолює академік Ю.І. Феценко. Заклад має добре оснащену клінічну базу на 530 ліжок, що дозволяє здійснювати лікування понад трьох тисяч хворих на рік, виконувати понад 300 хірургічних втручань.

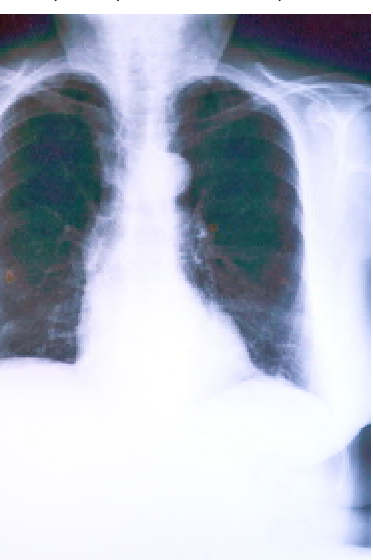
Зауважимо, що Галичина наприкінці XIX- на початку XX століття з усіх європейських країн була найбільше уражена туберкульозом. Захворюваність і смертність від туберкульозу була надзвичайно високою, зокрема, кожна третя дитина, яка хворіла на туберкульоз, помирала впродовж 1-2 років.

1929 року львівський лікар Мар'ян Панчишин відкрив у власному будинку перший у Львові протитуберкульозний диспансер. Розвивалася санаторна мережа лікування хворих. З 1937 року почала свою діяльність Рухом протитуберкульозна колона, яка систематично обстежувала людей на туберкульоз у селах і на підприємствах. Професор Львівського медичного інституту Р. Ренцькі розробив методи раннього виявлення туберкульозу. Після Другої світової війни у Львові організований Львівський державний науково-дослідний інститут туберкульозу МОЗ України, який очолив видатний лікар-інтерніст Г.І. Чемерис. Ка-

турації – епідемії туберкульозу. В Україні це співпало із соціально-економічною кризою, неплатіжнороспроможністю лікувально-профілактичних закладів тощо.

1995 рік започаткував епідемію туберкульозу в Україні з кількістю хворих понад 1 % від чисельності всієї популяції. Під час теперішньої епідемії туберкульозу відбулося значне зростання деструктивних форм туберкульозу легень, які склали 90,24 % проти 56,63 % до епідемії; переважною клінічною формою став інфільтративний туберкульоз (60,02 %), передусім за рахунок зменшення питомої ваги фіброзно-кавернозного туберкульозу (2,44 % проти 22,89 % до епідемії).

Клінічний перебіг туберкульозу характеризувався більш вираженою клінічною картиною захворювання, як і змінами гемограми; збільшилася кількість хворих з двобічним множинним деструктивним процесом й особливо – почастишала первинна хіміорезистентність (45,11 % під час епідемії проти 26,00 % до епідемії) (В.М. Мельник і співавтори, 2007).

федрою туберкульозу Львівського медичного інституту керували видатні вчені: І.Т. Стукало, опісля – Ю.В. Кулачковський.

У першій половині XX століття туберкульоз характеризувався важким, бурхливо прогресуючим (злюкисним) перебігом з багаторогоною локалізацією, хоча й переважно легеневою. Частинами клінічними формами легеневого туберкульозу були казеозна пневмонія, міліарний туберкульоз, фіброзно-кавернозний туберкульоз, туберкульозний менінгіт, кістково-суглобовий туберкульоз, скрофулодерма. Із специфічних ускладнень – туберкульоз гортані, кишківника, туберкульозний перитоніт, туберкульоз геніталій, плеврит. Із неспецифічних ускладнень: легеневої геморагії, хронічне легеневе серце, амілоїдоз.

У 70-80 роках XX століття, у роки антибактеріальної ери і поступовим поліпшенням епідеміологічної ситуації з туберкульозу, спостерігалось послаблення настороженості щодо туберкульозу й поворотом у неправдивий бік через «запаморочення від успіхів». Все призвело до хибної думки фтизіатрів нібито всі наукові та практичні питання щодо туберкульозу вже вирішені й розроблялися утопічні прогнози про ліквідацію туберкульозу як розповсюдженого захворювання в багатьох країнах, а потім на планеті.

Українських фтизіатрів спіткала така ж ситуація, і це у минулих десятиріччях призвело до скорочення багатьох протитуберкульозних диспансерів, ліжок, до руйнування в Україні інфраструктури з позалегенового туберкульозу. А в подальшому – до непередбачуваної си-

туації – епідемії туберкульозу. В Україні це співпало із соціально-економічною кризою, неплатіжнороспроможністю лікувально-профілактичних закладів тощо.

1995 рік започаткував епідемію туберкульозу в Україні з кількістю хворих понад 1 % від чисельності всієї популяції. Під час теперішньої епідемії туберкульозу відбулося значне зростання деструктивних форм туберкульозу легень, які склали 90,24 % проти 56,63 % до епідемії; переважною клінічною формою став інфільтративний туберкульоз (60,02 %), передусім за рахунок зменшення питомої ваги фіброзно-кавернозного туберкульозу (2,44 % проти 22,89 % до епідемії).

Клінічний перебіг туберкульозу характеризувався більш вираженою клінічною картиною захворювання, як і змінами гемограми; збільшилася кількість хворих з двобічним множинним деструктивним процесом й особливо – почастишала первинна хіміорезистентність (45,11 % під час епідемії проти 26,00 % до епідемії) (В.М. Мельник і співавтори, 2007).

До слова, з 2000 року й до 2005 року захворюваність на всі форми активного туберкульозу в Україні ще продовжувала зростати з 60,2 до 84,1 на 100 тис. населення й в подальшому хвилеподібно знизилася до 71,2 на 100 тис. населення 2014 року; аналогічно і смертність – з 22,2 і до 12,2 на 100 тис. населення. Цієї позитивної динаміки епідеміологічної ситуації з туберкульозу Україна досягла завдяки прийнятим певним нормативним документам нашого уряду та міжнародної допомоги, ВООЗівським рекомендаціям. Динаміка захворюваності й смертності від туберкульозу з 1950 до 2018 рік в Україні представлена в таблиці 1.

Це не означає, що не потрібно сприймати передовий світовий досвід і втілювати його. Потрібно, але, враховуючи реалії нашого життя. Звичайно, із зменшенням захворюваності, смертності від туберкульозу й узагалі загальної кількості хворих, треба адекватно підходити до реорганізації протитуберкульозної служби, її удосконалення, зменшення фтизіатричних закладів, ліжкового фонду, як і кількості фтизіатрів.

Але огульний підхід до скорочення протитуберкульозних диспансерів, стаціонарів і не завжди обґрунтоване переведення значної кількості хворих на амбулаторне лікування може призвести до непередбачуваних негативних наслідків. Оскільки не в усіх випадках амбулаторне лікування рівноцінне стаціонарному. Адже не завжди можна налагодити справжній інфекційний контроль через відсутність, хоча б дезінфікуючих середників. Важко здійснювати контроль за регулярним прийомом антимікобактеріальних препаратів, а також проводити санпросвітню роботу, як надзвичайно важли-

вої сфери, абдомінального туберкульозу, як і специфічного ураження гортані тощо.

Затьмарення від успіхів призвело до значного послаблення в усіх сферах боротьби з підступною недугою (туберкульозом), що, врешті-решт, проявилось новою епідемією туберкульозу (з 1995 р.), пік якої наступив 2005 року, коли захворюваність і смертність від туберкульозу становили відповідно 84,1 і 25,3 на 100 тис. населення. Проте завдяки міжнародній допомозі (ВООЗ), цілеспрямованій дії українського уряду, МОЗ України вдалося припинити спалах епідемії, що підтверджувалось зниженням захворюваності та смертності 2017 року, відповідно, до 63,9 і 8,2 на 100 тис. населення. Попри всі ці успіхи, в подоланні туберкульозу в Україні за останні роки намітилися стратегічні помилки в боротьбі з туберкульозом. А саме: під впливом рекомендацій ВООЗ, а також МОЗ України дуже поспішливо огульно закривають протитуберкульозні заклади, зменшують ліжковий фонд і кількість фтизіатрів. Невже нас не навчила історія цього доісторичного «вічно живого монстра» – туберкульозу, з його поліморфністю та патоморфозом і, як наслідок – величезними жертвами людей в минулому.

Це не означає, що не потрібно сприймати передовий світовий досвід і втілювати його. Потрібно, але, враховуючи реалії нашого життя. Звичайно, із зменшенням захворюваності, смертності від туберкульозу й узагалі загальної кількості хворих, треба адекватно підходити до реорганізації протитуберкульозної служби, її удосконалення, зменшення фтизіатричних закладів, ліжкового фонду, як і кількості фтизіатрів.

Але огульний підхід до скорочення протитуберкульозних дис-

Таблиця 1. Захворюваність і смертність на 100 тис. населення в Україні з 1950 до 2018 року

Роки	Захворюваність	Смертність
1950	243,7	Немає даних
1951	197,3	56,2
1990	31,8	8,8
1995	41,6	15,0
2000	60,1	22,3
2005	84,1	25,3
2010	68,4	16,6
2015	70,5	10,8
2016	67,6	9,5
2017	63,9	8,2

пансерів, стаціонарів і не завжди обґрунтоване переведення значної кількості хворих на амбулаторне лікування може призвести до непередбачуваних негативних наслідків. Оскільки не в усіх випадках амбулаторне лікування рівноцінне стаціонарному. Адже не завжди можна налагодити справжній інфекційний контроль через відсутність, хоча б дезінфікуючих середників. Важко здійснювати контроль за регулярним прийомом антимікобактеріальних препаратів, а також проводити санпросвітню роботу, як надзвичайно важли-

вий чинник у подоланні цієї підступної недуги.

До слова, у Тернопільській області за останні роки досягнуто позитивні зрушення в боротьбі з епідемією туберкульозу. Помітно знизилася захворюваність, покращилася ефективність лікування порівняно з іншими регіонами України. Але і за цими позитивними показниками приховується низка прогалин, зокрема, питома вага бацілярних і деструктивних форм серед уперше виявлених відповідно збільшилася з 62,0 % і 44,4 % до 64,8 % і 53,9 % з 2017 до 2018 року. Торік померло від туберкульозу 65 хворих проти 45 2017 року. Крім цього, кожний п'ятий уперше виявлений хворий помер до першого року спостереження. Загалом показник смертності на 100 тис. населення збільшився з 4,2 до 6,2 (47,6 %). Це значні недоліки в роботі. Тому потрібно особливо зважено ставитися до реформування протитуберкульозної служби. Скажімо, як на нашу думку, не потрібно було так «раптово» чинити з Кременецьким райтубдиспансером, який опинився під загрозою «ліквідації». А вже цей заклад в минулих роках був одним з найкращих райтубдиспансерів області за результатами лікувально-профілактичної роботи. Тут надавалася допомога хворим на туберкульоз з північної частини Тернопілля. Диспансер розташований у мальовничій місцині серед лісу на Фецуках. Кременеччина – одна з перлин України, наділена чудовою природою, цінними пам'ятниками археології, культури, історії. Неподалік Кременця розташувалася Почаївська лавра.

Інфраструктура цього протитуберкульозного диспансера зі стаціонаром, підсобними приміщеннями та чудовим природним ландшафтом відповідає всім сучасним вимогам. Зберігши це досвідчений медичний персонал. У такому випадку, виходячи із сучасних реалій, Кременецький протитуберкульозний диспансер зі стаціонаром (хоча б не менше 50 ліжок) потрібно зберегти, де можна було б лікувати хворих не лише на туберкульоз, але й іншу легеневу патологію, є й усі умови проводити диференціальну діагностику легеневого захворювань. Деяку частину палат можна використати для паліативної, хоспісної допомоги пацієнтів, щоб вони перебували неподалік від своїх рідних.

Виходячи з історичного минулого, не виключена поява якоїсь нової патоморфологічної форми туберкульозу, зумовленої різкими (в гірший бік) змінами довкілля, недбайливим ставленням людини до природи, її спустошення. До того ж тепер туберкульоз дедалі частіше поєднується з ВІЛ/СНІДом та іншою неспецифічною легеневою патологією. Тож будьмо обачними, запобігаймо поспішним професійним помилкам щодо боротьби з туберкульозом і поєднаної з ним легеневої патології, враховуючи його поліморфізм і хіміорезистентність, яка швидко зростає.

Іван П'ЯТНОЧКА,
Світлана КОРНАГА,
професори кафедри пропедевтики внутрішньої медицини та фтизіатрії ТНМУ

